

Sikaszói fenyőforgácsok

HARANGOS TEJTESTVÉREK

Az ember azt gondolná, hogy a csillagok közé nem esik harag, miként az erdélyi nagy hegyek sem fordítják el egymástól a fejük, hanem inkább azért ágaskodnak az egekbe, hogy biztató jeleket váltsanak. S lám, megesik, hogy egyik nem akar tudni a másiktól.

Ilyen volt az, amikor életének alkonyán Nagy Imre születésnapját ülte Zsögödön, Tamási Áron pedig mord fellegek között borongott Farkaslakán. Köztük a Hargita, s mindkettőnek szívében az időleges bántás. Hiába volt ünnepi és elaggult haragot félretevő az alkalom: egyik sem akarta látni a másikat. Vagyis akarta volna, de a szomorúságba lágyuló szívnél erősebbnek látszott a konokság. És a várakozás: ugyan lássuk már, melyik követi meg a másikat.

Jómagam buzgó gyalogosként próbáltam békítő küldetést betölteni a két magasság között, de nem zengett az, ahogy Áron írta volna: szemérmes hallgatásba költözött. Csodálkozással inkább, mint megértéssel, felváltva faggattam őket:

— Ugyanbizony, mi esett közétek? Mivé lett a híres barátság? — kérdeztem Áront, aki csak ennyit mondott:

— No. Hát felborult.

S ennyi. Ettől ugyan nem lettem okosabb, de megúsztam legalább a fogadatlan prókátornak szóló kioktatást. Amit megkaptam viszont az Áronnál lobbanékonyabb Imre bácsitól:

— Gyermekek ne üsse az orrát a nagyok dolgába!

Ezzel meg is bánthatott volna, ha szavait nem göngyöli szívárványos akvarell-mosolyába, amitől fullánkos méhei is megengesztelődtek.

A kettejükhez közelálló kortársak emlékezetében régi barátságuk ilyenformán fogott volna tüzet: Imre bácsi kisdud udvarában nem csupán mókus, medvebocs ámulhatta az idegent, hanem — császári aranyfácánként — egy-egy, aktfestés végett házhoz szelídített szépséges nőszemély is. Ily ügyekben Imre bácsi muzulmán természetű lévén, az aranyfácánokat nem szívesen engedte idegen férfitekintet elé. Tán még az utcára nyíló ablakokat is befalazta volna, ha nem épp azok ontják a fényt a kicsi műterembe; s ha történetesen nincs az a szokása, hogy mindenkit megnéz, aki elmegy az ablaka előtt, némelyik zsögödinek utána szólván: álljon csak meg, jóember, az a hegyes ábrázata kéne nekem. Tehát maradt az ablak és a veszedelem, hogy dürgő suhancok felkapaszkodnak rá női meztelenséget bámulni.

Előzetes bejelentés nélkül a látogatót Imre bácsi nemigen tűrte, s ha épp úgy adódott, hogy a szolgálatos asszonyi modell is jelen volt a fekete ribizlibort fogyasztó férfiak között, a legártatlanabb széptevés is a házigazda elleni merénylet következményeivel járt. Baj azonban mivelünk, akik fiai lehettünk volna, sosem történt, ugyanis az erkölcsi statáriumot azzal vezette be, hogy a modell felé vetett legelső sóvár pillantásra is bicskaszavakkal kasztrálta menten a lator férfiút. „Magának mindjárt hozok egy nyálfogót, uram. Ejsze, nem látott még asszonyt.” Meg aztán: „Eridj a kúthoz. Ég a füled a gerjedelemtől.” S mikor ilyenformán valamennyien eunuchsorsra jutottunk, a szultán mindenkit elbűvölt a kedvességével.

De történt, hogy könnyen szelídíthető társaság helyett váratlanul Tamási Áron nyitott be — hogy, hogy nem — az aktos vászon előtt működő festőhöz, oda köszönve könnyedén meszternek is, modellnek is a meghökkenésbe. A féltve őrzött lány magas széken vagy lócán tűn-

dökölt, tán veszélyes lett volna onnan leugrania. Áron pedig mindenkori gavallériájával oda-
lépett hozzá, s az ölébe vette. Hogy mit mondott, nem lehet tudni. Még tán Imre bácsi sem emlékez-
ne rá, mert bizonyos, hogy füle bedugult a vértolulástól. S az még bizonyosabb, hogy ölében
az édenszoknyás tündérrel, Áron csakis fügeillatú szavakat mondhatott, mindenképp jobban
értvén a tündérek nyelvét.

Am akármít szolt, a lovagias mozdulat a muzulmán természetű Imre bácsit szíven kapta.

Az ölbekapás még hagyján! Az csak borzasztó lehetett a munka szentséges hangulatára
kényes festőnek. Ennél nagyobb lelki csapás volt, amit netán a nőrablás látványa sugallhatott:
hogy a gonddal válogatott vitorlás keblű, sodomás lábú fehérszemély jobban illik az Áron
karjába, mint a készülő festmény kecskéi közé; hogy pingálni sem rossz, de ölelni még jobb.
Élet és művészet között az örök tiltás fala hirtelen leomlott — s nem az ő javára. Mert ime,
jön ez a széky faun paráznás gyónnivalóval örökké telten, és újabb alkalmat teremt — pusztá
belépésével is — a vezeklésre. Nem istennél, akinek elkényeztetett gyermeke, hanem a jó ba-
rát, a kenyerespajtás előtt.

Ami talán csak játékos enyhítése volt Imre bácsi örök félelmének az asszonyi veszedelem
látán. A játékhoz, persze, hozzá kell képzelni a férfiasságának zenitjén hódító Áront, a „ki-
vánatos rabló völegényt”, ábeli kedélyével és asszonycsödiítő szeme járásával, ellentétéként
pedig a széptevésre teljességgel alkalmatlan, nyers modorú, rigolyás, Picasso-fejű Imre bácsit.

Aki tehát megvonta Árontól a bocsánatát.

Születésnapjára zarándokolva Farkaslakát is útba ejtettem, hogy netán együtt mehetnénk
Zsögödre Áronnal.

Nem mehettünk.

— Mondd meg Imrének, hogy sokáig tartsa meg őt az Isten — háritotta el Áron a megbí-
zatástalan hívásomat, koccintásra emelve kicsi pálinkás poharát.

Ágnes hűgának kerti asztalánál üldögéltünk. Én beszéltem, amiről lehetett és nem lehe-
tett, Áron leginkább hallgatott, de minden hallgatásának végén lényegre törő kérdése volt,
amivel újabb fonni valót adott a vendégelmének. Titkolt szomorúságát abból észlelhettem,
hogy elmenetelemkor a rozzant kapuból hosszan utánam nézett. Jól tudtam: nem nekem szól
ez, hanem az útnak, amely engem a zsögödi porta ünnepeltjéhez vezet. Akiről a tejestvér ra-
gaszkodásával nem egyszer készített hirtelen rajzot — a szeretet falára akasztva.

„Elnézem sokszor Nagy Imrét — írta —, s elgondolkozom rajta: ő az, aki nem »mászott«
ki a természetből, sem abból a sorsból, ami neki rendeltetett. Külsőségeiben, fizikumában és
szellemi erejével egyaránt illusztrálja a tételt: ilyen a valódi ember. Annyira igaz és annyira a
teremtett világnak egy darabja, hogy ebben a társadalmias »civilizált« világból már néha úgy
hat, mintha ő lenne az emberi egzotikum. Derű nélkül már mondani sem lehet, hogy éppen
megfordítva van: ő a természetes és valódi, s a többiek azok, akik természetes útjukból ki-
tértek...

Boldog az ember, amikor van valaki, akire rámondhatja: ez ilyen! S én igazán boldog va-
gyok, hogy akire rámutathatok most, az emberben és székyben egyaránt fajtám.”

Így szolt szellemi testvéréről a farkaslaki, akiben a törvény ugyancsak életté lett.

És a zsögödi? Haláláig Áront tartotta a föl vállalt sors és hűség új Mikes Kelemenjének.
Amikor egyszer megkérdeztem tőle: mifajta illusztrációt gondolna Áron könyvének borítójá-
ra az új kiadáshoz, így szolt:

— A Hargitához nem kell hozzátenni semmit. A Hargita nem szorul feldíszítésre.

Így éltek ők egymás szívében — míg éltek. Csak hogy mindkettőnek belül volt a zárja s én
— kívülről jöve — hiába kilincseltem a békéltetéssel.

Egy könyv van most az asztalomon: Tamási Áron jégtörő gondolatainak gyűjteménye.
Benne — a létünket, sorsunkat görgető írások között — a zsögödi remetéről készült remek
arcképvázlatok is. S hiába, hogy a tündöklő havas nem szorul díszítésre: a könyv borítólapján
Imre bácsinak leginkább szívéből szakadt festménye lángol: A vihar. A világot sarkaiból ki-
fordító ézengésben a széky falu menekíti létét az ismeretlenbe, feje fölött a komor, lovas
mitológiával.

Ezt a könyvet olvasgatom sikaszói estéimen és csöndben asztalomhoz ül a két konok szé-
kely: a magyar géniusz tejestestvérei. Elbeszélgetek velük, amiről lehet és nem lehet, és ők el-
mondják, hogy sok évtizeddel ezelőtt, nagy vihar jöttekor két szótalan, komor és buksi fejű
legényecske szaladott föl a templomtoronyba; együtt húzták a szülőföld két nagyharangját
jégverés ellen.

— Kik voltak a legényecskék? — kérdem.

— Egyik Nagy Imre volt, az én barátom — mondja Áron.

— A másik Tamási Áron volt, az én barátom — mondja Imre bácsi...

Hallja — aki hallja.

AZOK A PISZTRÁNGOS NAPOK

A váratlan találkozás örömeiben még csak sejtette, de később, amikor az örök hó magas-
latait is megközelítve csatangolt egymagában a havason, már bizonyosan tudta Nagyapa,
hogy ha elkerüli az öreg pisztráng tanyáját, egy sajogással kevesebb lenne az emlékei között.

Ha ugyan elkerülhető az emlékezetes hely, amelyre végül nincs akivel emlékezni. Kivált,
hogy a pisztrángászat örök nyúltság a vizek mentén, mindig följebb a vadonban, vérmedvés
helyeken. Nagyapát pedig a rókaagombász is figyelmeztette:

— Társat vegyen, uram, maga mellé. Engem is megszalasztott a medve. De van, akit lete-
pert. Ne csángáljon a szurdokban egyedül.

— Hanem hogyan? — kérdezte Nagyapa. — A vadásztársasággal?

A Hargita medvés kalandjai közt megszült rókaagombász legyintett:

— Annál jobb társaság az unokagyermek.

Nem a medveölő erejével persze. Hanem a hangjával. Örökösen mondikál a gyermek.
Akár a csengő a csikó nyakában. Medveriogatás. Egy jó kacagásától már puskalövésnyire
irányt vált és eliszkol a csellengő nagyvad. Nem látunk semmit, Nagytata, mondogatta csaló-
dottan László, amikor még együtt bóklásztak a rengetegben, hajnalcsatakosan. Elhúzódik
utunkból a vaddisznó, a medve, ám a nagyobbik baj, hogy pisztrángot sem fogunk, mondta
Nagytata.

Mert egy motollajáték vagy. Álmodban is madár csivitel a homlokodon. Reggelente még
párállik a patak, te már együtt nyargalsz vele. Vízi malmocskáidat a habok elragadják, magad
folytatod az őrlést az égen-földön csapongó kérdéseiddel. Miért halunk meg, Nagytata? Tisz-
tázzuk azonnal, de most csönd legyen, a pisztrángot elzavarjuk. Már el is zavartuk. Nem kel-
lett volna visszaszólni annak a bánatos kakukknak. Hogy miért bánatos? Őzvegyen él bizo-
nyára. Két percig most ne beszéljünk. Maradj helyben, míg azt a gübét amott körülta-
potogatom. Igen, ha medve jönne, rá kell szólni: hova, hééé? Attól megfutamodik. A pisztrángászat
ellenben a csendet kívánja. Most ilyen a helyzetünk. Ha szól az ember: az a baj, ha nem szól:
az is baj. Igen, mint az indiánok. Bátrak leszünk, jó verekedők. Ó, istenem! A csillagokat teg-
nap este megbeszéltük. Ha elmész is, látni fogod a Hargita csillagait. Közösek, persze. Csak az
a piros csizma a lábodon! Kibálál színekkel pisztrángot belopni nem lehet. A madarak? Nyu-
godtan farsangolhatnak, júniusig szól az engedélyük. Akkor el kell hallgatniuk. Hallottad az
éjjel a kakukkmadarat? Egyfolytában szól, amióta itt vagy. Hazamehetünk, gyermek, üres
tarisznyával.

Nagyapa ilyenformán nem fogadta meg a rókaagombász tanácsát.

Egyedül vágott neki a Gyöngyös-patakának. Az erdei szálláshely kicsi ablakából utána
szólt László:

— Ka-kukk! Míg ezt hallod, szerencsével jársz, Nagytata.

Fogott is aznap néhány aprólékot. Naphaladáskor elérkezett egy mohos sziklához. Far-
sangos madárzengésben üldögélve nézelődött; még nem járt azon a helyen. A völgy ott már

beszűkült, elvadult, ellenségessé lett. Patakrejtegető bokraival a víz két partja szinte járhatatlan, ám a szikla tövében ígéretes pisztrángtanya kéklett; szivárványkapu, amiért a horgász a vascszimát is elkoptatja. Keskeny, de kényelmes nyiladék vezetett hozzá. Vitorlás reménység-gel nézte Nagyapa, gondosan nekikészülődve: a horgot itt bevetem, a jó fogást amott, ég iránt kivetem, szólj csak, kakukk! A hegyen túl a gyermek ott áll az ablakban. Körbe nézelődve akkor vette észre a szemközti vágat csutakos hadszínterét, az irtás fekete maradványait. Közülük pedig az egyik elindult lomhán, egyenesen neki tartott, végül rá kellett szólni:

— Hova, hééé!

A csutakból nőtt medve megtorpant, kétlábúlag fenyegetően fölemelkedett hatalmas, sújtó mancsokkal; rövidlátó tökéletlenségében csak a második kiáltásra fordult meg, hogy bevágasson a sűrűbe. Akár az ördög lett volna: bűdösség és hig ürülék maradt a nyomában. Veszett rohanásától még fent az élen is recsegett-ropogott a rémült-kék rengeteg.

Több a medve, mint a pisztráng. Nem jó hely, szedte össze magát Nagyapa a riadalommal végyes ámulatból. Haza kell menni. A zsinatolást a madarak is berekesztették. Alig hallhatólag a kakukk szólt csak a távolban. Vagy tán a gyermek?

Akkor a szikla tövéből hatalmas loccsanást hallott. Aztán a saját füttyentését. Nincs hazamenetel. Sötétedésig nem lett azután sem a következő napokban, valahányszor csak visszatért hullámzó reménységgel a mohos sziklához. Ingadozott pedig a megítélésben; pisztráng nem mivel ily esztelen csendháborítást. Akkor tehát sziklatörmelék hengeredett volna? Dagonyászó vadkan, szarvas ugrott meg? Az égbe tán — csörtetés nélkül.

Nagyapa nekilódult a víznek, majd csitítani kezdte a buzgalmát. Csöndesebben, öreg! Nem bicskacsobbanás volt az. Hatalmas pisztráng megmozdulása. Nagy vigyázattal kell belopni, a rejtőzködés tudománya szerint, akár a szarvasbikát, a fajdkakast. Nem sétálva tehát, hanem kúszva, hiúzlopakodással és árnyéktalanul, Schlemil Péterként. A kényelmes nyiladék és az árnyékvetés miatt bizonyult járhatatlannak. Megmondta volt a pisztrángos kádi: a Trutta fariot, uram, az emberi árnyék riadóztatja. A fák a vízre hajlanak, ám azok nem szomszédolnak. Jól tudja ezt a Trutta fario. Még botjának az árnyéka se vetüljön a vízre!

Gyerünk a túlsó partra!

A rövid csizma megmerült, a vízi átkelés kudarcba fulladt.

Alább valahol keresztbe vetett szálfára bukkant, azon kín-keservesen átbillegte magát. Fül- és ruhaszagató szederindával sűrűn benőtt zombékosba keveredett. A széltörésben keresztül-kasul omlott óriásfenyők hullahegyén át, alattomos szakadékok között, a dohánybetegségben kifulladásra kintlódta magát elébb s elébb az áhított árnyéktalanságba. Miközben kalapját tuskés, rugalmas ág messzi hajította, szemüvegét is lekapta. A hosszú, törékeny horgászbot önállóan tökéletlenkedő személyként akadt el folyton az oldalán horgas elejével, orsós hátuljával.

De végül is ott találta magát — szemközt a málnaszínű nappal, a titokzatos gubével s a háta mögé tessékelt hosszú árnyékával. Nézte: már ez is győzelem. Megszusszanás, nekikészülődés. A kádi megmondta: a pisztrángos patak nem kocsma, hanem zárandokhely. Oldja meg saruit, aki istennel társalogni óhajt. Nagyapa kezet mosott, mielőtt a csalit felrakta volna a horogra. Nikotin, szappanillat kész kudarc. Ezt is a kádi mondta. A köről ellenben, amely alattomosan várta, hogy valaki ráhágjon, semmit se szólt. Így épp a horogvetés pillanatában henderikázott ki Nagyapa lába alól, be egyenesen a pisztrángos tanya közepébe.

Elvégeztetett.

— Nem te voltál az imént is?

Ott állt sokáig a tökéletes vereség állapotában. Ha volt itt pisztráng, éhségstrájkba kezdett ijedtében.

Szállására kullogott Nagyapa, elmesélte Lászlónak a csutakot, amelyből medve lett és a loccsanást, amiből nem lett pisztráng.

— Egyikből medve lett, a másiktól semmi! — kacagott a gyermek, Nagyapa riogató szavát maga-magának is gyakorolva: — Hova, hééé? Merre, hééé?

Ez a dallamos szoprán, végén a csokros kacagás: lakodalmi hívogató, nemhogy eliszkolna tőle — táncra perdül inkább a medve.

— Ne mézet osztogass, hanem ijesztőleg riogass — mondta Nagyapa, ám a folytatásával nem lehetett megelegedve.

Játszó társakat kereső pánsíp. Kész gyanútlanúság a vérmedvés világban. Ó, te vékonydongájú Cinciri!

— Kereplő kellene — okoskodott meg Nagyapa.

— Az minék? — kérdezte László.

— Hogy elrontsuk vele a hangodat.

Seregélyriasztó emlékeiből a gyermek elővette a kis piros kereplőt; annak fülsértő kercegetését a hangjával párosítva üzte visszamenőleg is, a jövőre nézve is Nagyapa medvéit.

— Na — mondta azután, mint aki az egész Hargitát megtisztogatta a mancsos veszedelmektől. — Indulhatunk.

— Te várj még — mondta Nagyapa. — A te időd még nem jött el.

Újra kiment egymagában a mohos sziklához.

Majd azután megtért eredménytelenül.

— Láttad legalább? — kérdezte László.

Nagyapa képzeletében látvány lett a loccsanásból.

— Olyan, te László, mint a szultán kardja. Úgy villan görbén a víz alatt.

— És még milyen?

— Ékköves megszólítással van kirakva.

— Én olyat nem láttam — rebegtette sugaras pilláit a gyermek.

— Rubintom. Hát nem így szólít téged Örökmécses-Nagymama?

— Akkor pettyes — állapította meg László. — Pettyes loccsanás. Csodapisztráng a Nagytata fülében.

Nyár derekán már ösvénysorok vezették Nagyapát a mohos sziklához. Mindahányat a nap állása szerint igazodva taposta magának, hogy árnyékát a háta mögé vesse. Ó, te átkozott! — rohamozta vadász késsel a feje fölött összeboruló málnavész és ördögborda-sátrat. A rókaombász figyelmeztette: a medve leüti az ökröt, az embert, de a málnát is szereti. A gyilkos úrvacsorát veszen. Istenverte helyeken és egyedül mászkál, uram! A vizen lefelé menjen. Nincs hal, de legalább nyugodt az ember. A pisztrángos kádi fölnezt az égre, mert onnan jönnek a kudarcok: újhold van, mondta, nem kell csodálkozni. Meg se moccan, uram? Ez annak a jele, hogy rövideesen bekövetkezik valami. Esős napok jöttek. Az esti tűznél Nagyapa párolgott bőrig ázottan, hajnalonta a Hargita merült túlvilági borongásba. Ma sem jelentkezett? Akkor az időnek meg kell mozdulnia. A kádinak mindenre volt szentenciája. A csalihasználatra különösképpen. Zavaros víz? Fehér giliszta. De vigyázzon, uram, nehogy vörös legyen! Kristályos víz? Kiskárász, nagykárász, vagyis molnárika, azaz kövibogár. A botos kölöntének a farkát is ajánlom, zápor előtt pedig a sárga hasú szöcskét. Nemkülönben a fenyőkukacot. Múltégy esetén: Red fly, vagy Sand fly, szeles időben a Cow dung fly.

Későbbben a gyermek leült a Gyöngyös-pataka partján, fejét a térdére hajtván kacagott fulladásig. Emlékszel, Nagytata? Röptében fogtam el a szöcskét, te pedig négykézláb mászkáltad végig a kaszálót. Imádkozó sáska lettél, azt mondtad. Ó, te, te! Imádkozó sáska! Könnyű neked, te, Cinciri! Próbálnád meg az én derekammal. Hát amikor a nagy köveket a vízben hengergetted! (Azoknak az alján lapul tokjában a kárász.) Mit művel ott a zöldsapkás ember? Száritom, bátyám, a köveket. Giliszta végett a szomszédnak fölástuk a kertjét s meghántottuk tiz körömmel a korhadó fenyőfákat. Botos kölöntét hajkurászva Nagyapa idétlen táncos mozdulatokkal zavarta a vizet, míg László a nyeles hálót tartotta szemközt: Ne hagyj magad, Nagytata! Az egyik már felfutott.

Az öreg pisztráng a botos kölöntére sem harapott.

Még csak nem is mutatkozott. Nappal. Uram, ne is próbálkozzék, váltott végül filozófiát a kádi. Az óriás példányok alkonyattól hajnalig tartózkodnak a nyílt vizen. Orvhalászok ta-

núsítják. Nagypának nem volt kedve a lámpás-szigonyos éjszakai vízi rablók közé keveredni, de álmatlan órákban ki-kilépett az erdei házikó elé, belehallgatózni a fenyvesek zúgásába. Ilyenkor, a sorozatos kudarcok enyhe sajogásával kedve lett volna elgyalogolni holdvilágon az öreg pisztráng tanyájához — pusztán csak háztűznézőbe. Ha László is felébredt, melléje telepedett a kispadra. Nagytata, mondjal mesét a pisztrángról. Történt, hol nem történt egyszer egy ígéretes loccsanás... Az égből valahonnan akkor esett a vízbe a török császár kardja. A mesét holnap együtt folytatjuk a Gyöngyös-patakán.

— Holnap együtt — mondta a gyermek. — Búcsúpisztrángászat. Te kifogod a császár kardját, én a kereplővel távoltartom a medvéket.

Másnapra a pisztrángos kádi végleg megokosodott, ugyanis azt mondta: csöndes tavakon a tükörponty szokott estelente lubickolni, gyermekmódra feredőzni; fúrge csellét rabolva a csuka is fölveri a vizet, de hogy őreg pisztráng elárulná magát ilyenformán: tudományosan igazolható lehetetlenség. Hallucináció. A róka-gombász ellenben — egy bocsos medvétől újból megfutamodva — saját szemüleg látta az orvhalászt, aki a mohos szikla felől jövet sertésoldalasnyi pisztrángot rejtett a hátizsákjába.

— Kész. Gyerünk, László! Nekünk maradt az apraja.

Utolsó próbaként, a gyermeket tisztos távolban egy fa alá ültetve, becserkészte mégis az elhíresült tanyát.

— Figyeld, László! Így kell ezt csinálni.

— Az indián! A mohikán! — Nagypa tökéletes ügyeskedését a gyermek szájtátva csodálta.

— Hangot se halljak, legföljebb cöccögést! — dobta hátra Nagypa a hadi parancsot, miközben fától fáig lopakodva, majd négykézlábra ereszkedve, a május óta begyakorolt mozdulatokkal közelített a gübéhez. Hányadszor immár. Végül is győznie kellett volna.

Éppen ezért nem így történt.

A pisztrángos kádi tanácsai szerint gonddal eregetett botos kölönte csodát művelt ugyan: egy víz alatti hatalmas rántás az orsót is megkercegette, ám a következő pillanatban a horog súlytalanul pattant föl a fára, végleg ott ragadva a fenyőotobozon.

— Ó, nagy egék! — esett káromkodásba Nagypa, majd szünetlen palacsintaábrázattal meredt a vízre: — Valóban elvégeztetett. Ez többé nem tér vissza.

Akkor nagy kercegetéssel, kiabálással — hova, hééé! merre, hééé! — elészaladt a gyermek, be a nyiladékba, a pisztrángos tanya szélére, az egész szakramentumot széjjel gá-gogva, a sekély vizet piros csizmájával locsogtatva: ugorj ide le, Nagytata! A hátad mögött a medve!

Kisasszonyosnak nem mondható füleivel fönt az élen egy szarvastehén lapátolta a lenti pánikot.

A horog a fa tetején, a gyermek a vízben, a pisztráng heted-hét gübén is túl, kiabálhatsz, gyermek.

— De legalább ne kercegtess! Ott volt melletted a szultán kardja.

— Hol, te csüggeteg Nagytata?

— Az orrod előtt.

A gyermek elhajtotta a seregélyriasztót, rövid bambuszbotjával belekotort a sűgőba, majd egyensúlyából kibillentve újra kiabálni kezdett:

— Segíts, nagytata!

Szuvas csontjaival az öreg zergemód ugrott melléje, ám a gyermek a törés határáig meghajlott botot két marokra fogta. A pisztráng körbe-körbe vágatott a habosra fölvert sűgőban, László félig eltátott szájjal küszködött vele, a tekintetével tanácsot könyörögve. Dobigálta is fürgén Nagypa a mentő szavakat:

— Ne emeld! Ne ráncigáld! Vissza vele a szikla tövéből, mert oda téged is beránt! A következő fordulóban a saját lendületével ki vele! Vigyázat az ágra! A zsinór rácsavarodik! Visszalépni, gyermek, vissza! Nyakig merülsz mindjárt a forgóban. Lélegzetvételt a botnak is,

különben eltörik! Úgy! Nem úgy! Vesd meg a lábad! Görgényig meg sem áll veled, ha nem fogod keményen. Ez az! Dicsőség László királynak!

A zsákmány nagyot suppan a nyiladék pázsitján.

— A szultán kardja — mondta a gyermek, majd ledobta a botot, sirült máris a fa mögé.
— Vigyázz reá, Nagytata, nekem pisilni kell.

Álompatatok képzelt pisztrángja: évtizedek ha küldenek ilyet a becsvágyanak.

— Ez volt az? — jött vissza a gyermek fűrgén gombolkozva.

Nagyapa magához ölelte, megszorongatta csontropogásig.

— Ő volt. Hát ez meg te vagy, te, Cinciri?

— Én vagyok egészen — törölgette verejtékes homlokát László.

— Hadd lám. No, igen. A fésűtörő hajad, homlokodon a sebhely, kacagó tejfogad, nyurga lábad, rüdeg hátadon a hegyes lapockád — ez mind te lennél, s valami mégis aggaszt engem.

— Tudom — szólta a gyermek. — Tudom, mire gondolsz. Hogy ki fogja mindezt nekünk elhinni? Örökmécsesnél, ugye tanúskodni fogsz mellettem?

— De nem lesz könnyű — óbégatott az öreg. — Ó, pisztrángászok, ti bizalom koldusai! A józan világ legyintésén ne csodálkozzatok. Hát így kell fogni az öreg hegyi rablót? Kereplővel, piroscsizmában a vízben masírozva? Árucl el nekem: ti valahonnan ismertétek egymást.
— Egyik fogja, a másik kifogásolja — dűnnyögte László.

Akkor Nagypának különös észlelete támadt. Mint aki nem hisz a szemének, Lászlóról fölnézett az égre, majd körül a fákra, a rohanó Gyöngyöszre.

— Itt valami nincs rendjén — mondta. — De ezt a mai fegyvertényedet kezdem érteni.

Mint a népdalbeli kicsi kápolnát, körüljárta a gyermeket.

Az első lépteire még cöccögött, rikkantott is a csodálkozásban, majd hirtelen változással egyszemélyes húsvéti körmenetként kezdett énekelni.

— Hiszen teneked nincsen árnyékod! Hol az árnyékod?

Csitkó-éveinek homálytalanságából cinkosan kacagott fel a gyermek Nagypára:

— Az árnyékom? Még nem hordom, Nagytata. Csak ha majd belenövök.

*

Mikor azután belenőtt, és végleg elment a pisztrángos vizek tájáról, azzal vigasztalta Nagypát, hogy az öreg rubintosnak bizonyára társa is volt a mohos szikla alatt. Eredj majd oda vissza, Nagytata, és mondjuk, hogy én is veled vagyok. Ó, igen! Régi napok mondjuk-játékai.

Mondjuk, hogy csodákra vagyunk képesek.

Mondjuk, hogy a világban szerte szóródott mákszemek mind egybegyűlhetünk egy varázsszóra. Mondjuk...

Ezek már eljátszott játékok.

Nagyapa mégis vissza-visszaballag a mohos sziklához, pedig jól tudja: semmi sincs a lakatlanná lett sűgóban. Egy árva botos kölönte sincs benne. Naphaladáskor szivárványos színekben játszik a víz mélye, a fák közül piros csizmás, medverioogató gyermek szalad elé — hova, hééé? — merre hééé? —, aztán rácáfol a pisztrángos kádi tudós szavára és eltűnik újra, le a Gyöngyös vizén árnyéktalanul. Kakukkmadár is szól éjjel-nappal a nyomában, pedig ősz van már.

Hajnalonta deres a Hargita.